

Правда про Сізіфа

Юрій Мушкетик

Оповідання

Упираючись широкими п'ятами в крем'янисту стежку, колишній цар Корінфу Сізіф котив на гору велетенський камінь. Цю стежку він витовк за тисячу років, на кожную п'ядь землі його нога ступала безліч разів. Він котив камінь понуро, приречено, адже знав, що праця його марна й камінь знову покотиться вниз. Щойно викотить на гору, виставить на голій пласкій верхівці, витре з чола піт, як камінь похитнеться й заgrimотить у діл. І він знову чвалатиме вниз по стежці, на якій знає кожную виїмку, кожен горбочок, підійде до каменя, зітхне, поплює в мозолясті, в саднах долоні й зрушить камінь з місця.

Проклинаючи власну долю, він штовхає його руками, грудьми, плечима, головою, піт заливає йому очі, у скронях стугонить кров, а серце гупає, наче било в надколотім дзвоні. Він котить

камінь щосили, поглядає на верхівку гори, поспішає, немовби сподівається раз і назавжди досягнути мети. А камінь шугає вниз.

Так повеліли боги за великі Сізіфові гріхи. Насамперед за те, що закував у ланцюги Смерть, а тільки боги можуть бути безсмертними, та що вийшов з підземного царства до сонця.

Сізіф проклинає гору, камінь, ковзку стежку, себе самого, тільки боїться проклясти богів, бо вони вигадують для нього ще якусь гіршу кару. Хоча що може бути ще гіршого!

Сізіф сопе й мовчки котить камінь. Він бачить, як пролітає у високості старий ворон-крумкач з вирваними перами на правому крилі, як стрибає по кедру білка, а на неї пантрує великий рудий кіт, бачить жовту гадючку, яка лежить на камені. За тисячу літ він втягнувся в роботу, й вона вже не заважає йому бачити все довкола й думати. Про ворона, про білку та кота, сосну, яку підломив вітер і яка похилилася над прірвою. Щоправда, бачить він усе те й думає про нього якось так, буцім воно десь далеко-далеко, буцім воно несправжнє, адже ні на мить не може відвхнутися від своєї роботи, щоб бодай прогнати кота. Про свій далекий гріх він не думає, і про кару також. Якби думав про те, перевівся б нінащо й помер би, шкодуючи, печалючись або лютуючи. Він котить і котить, а дні, роки летять, як летить віття верби за вітром — летить і лишається на місці.

Останній підйом. Найкрутіший. Маленький жолобок, горбочок, маленький рівенький майданчик. Ні, то він тільки здається рівним, насправді ж він похилий, через те камінь щоразу скочується з нього. А може, скочується сам по собі?.. Те знають тільки боги.

Хух! Викотив! Мить камінь стримітиме на чопику, за ту мить треба відступити вбік, щоб камінь не накотився на нього, не збив з ніг. Отако... Тут добряча виїмка, вибив її.

стоячи, за тисячу літ. "Три. чотири, п'ять..." — шепотів звично. Зараз він шугоне. "Сім. вісім, дев'ять, десять...." Камінь... не падав. Сізіф протер очі. Чекав ще якийсь час. Камінь лежав непорушно. В Сізіфа закололо під ребрами, у скроні вдарила густа кров, серце застрибало, неначе білка по дереву. Лежить! Не падає!!!

— Лежить! — закричав Сізіф.

— Лежить! — закричала луна по долині, й він побіг з Гори. Сізіф підстрибував, галасував, вимахував руками, крутився на одному місці, мов дзиґа. І реготався, й співав, хоч уже не співав тисячу літ. Аж поки не втомився. Потому ліг на землю, засміявся й заснув. А коли прокинувся, перш за все поглянув на гору. Камінь чорнів, неначе голова велетенського циклопа. Сізіф підвівся, натрусив горіхів, поїв. Знову вклався спати, але не спалося. Підвівся. Розглянувся, хоч і так знав, що звідси піти не може, адже ця долина й гора в підземеллі, куди його знову ввергнули боги, вона весь його терен, і ні входу сюди, ні виходу звідси немає. Ну то й нехай, йому й так добре.

Побавився, сидючи над струмком, — бовтав у воді ногами. — полохав маленьких красноперих рибок. Відтак уклався спати.

Так тривало кілька днів. Сізіфа почала огортати нудьга. Він тинявся по долині, не знаючи, куди себе подіти, куди притулитися, що робити. Туга наповнила його серце по вінця. Їсти, спати, блукати без діла — се йому так обридло, що одної ночі він обхопив коліна руками й завив по— вовчому. Йому відгукнулася лише луна. Сізіф оскаженів, рвав обома руками траву, ламав кущі, швиргав на всі боки каміння, аж поки не втомився й знеможений упав на землю. Рвати траву та розкидати каміння — це таке безглуздя!

Ще через кілька днів Сізіф відчув, що божеволіє. Сидів над струмком, дивився у воду й бачив власне пісне, змарніле обличчя, із зіниць очей якого вихлюпувала туга. Давно-давно, коли він ще царював у Корінфі і про його скарби, розум та хитрість слава котилася по ближніх і далеких царствах, він був веселий, сардонічний, на його товстих губах завше грала усмішка, його карі очі променіли лукавством; тепер же очі мовби провалилися кудись у глибіню і пригасли, губи тремтіли й кривилися, неначе п'явки, веселе розумне чоло потьмяніло, вкрилося зморшками— брижами. Сізіфові відворотний був власний вид.

У ту мить вода схитнулася, й щось схитнулося у Сізіфовім серці. Він підвівся й замарширував угору. Підійшов до каменя й рішуче штовхнув його вниз. Камінь з грюкотом покотився по кам'янистому схилу й зупинився далеко в долині.

Невдовзі Сізіф знову котив його на гору.